

ВЫБАР

ГАЗЕТА ДЭМАКРАТЫЧНЫХ ПЛЫНЯЎ ПРЫДЗВІНСКА- ПРЫДНЯПРОЎСКАГА КРАЮ

№ 13 (81) 14--20 красавіка 1994 г.

Кошт 50 руб.

Рэшткі зімы. Фота А. Лакоткі.

9 красавіка 1994 года ў Менску адбылося пашыранае паседжанне Сойму БНФ «Адраджэньне», дзе кандыдатам у прэзідэнты Рэспублікі Беларусь вылучаны Зянон Станіслававіч Пазьняк.

23 сакавіка ў Вярхоўным Савеце адбылася сустрэча дэпутатаў розных фракцый (прадстаўнікоў дэпутацкага аб'яднання «Беларусь», ПКБ, фракцыі БСДГ і беспартыйных дэпутатаў) са старшынёй Камітэта Савета Фэдэрацыі Фэдэральнага сходу Расіі Мікалаем Ганчаром, на якой высвятлялася пазіцыя старон наконт аб'яднання грашовых сістэм. (Прадстаўнік Расіі выказаў жаданне сустрэцца не толькі з прыхільнікамі рублёвай зоны, але і з апазіцыяй).

Сп. Ганчар паведаміў прысутным, што Савет Федэрацыі Расіі не супраць стварэння рублёвай зоны, але ў Расіі існуюць некаторыя сілы, якія спецыяльна, каб запалохаць Беларусь, навязваюць палітычныя ўмовы аб'яднання. Не маючы магчымасці назваць канкрэтную дату падпісання пагаднення, расійскі прадстаўнік удакладніў, што Рэспубліка Беларусь атрымае расійскія рублі не адразу пасля падпісання, а прыкладна праз паўгода. Што датычыць цаны на нафту, яна будзе вызначацца не пагадненнем аб аб'яднанні грашовых сістэм, а дагаворамі з нафтаздабытчыкамі (сярод якіх наўрад ці знойдуцца альтруісты!). Адмена мытных пошлін таксама не адбудзецца адначасова з падпісаннем пагаднення, бо, па словах сп. Ганчара, з'яўляецца вельмі складаным і доўгатэрміновым працэсам.

У канцы свайго выступлення прадстаўнік Расійскай Федэрацыі выказаў думку аб тым, што калі Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь прыме рашэнне аб правядзенні рэферэндуму наконт аб'яднання дзвюх дзяржаў, Федэральны сход Расіі, безумоўна, падтрымае гэту ініцыятыву. Сп. Ганчар выказаў упэўненасць, што вынікі рэферэндуму ў абедзвюх краінах будуць станоўчымі.

Прадстаўнікі фракцыі Грамады заявілі, што яны супраць пагаднення аб аб'яднанні грашовых сістэм, бо такім чынам Беларусь не атрымае ніякіх эканамічных дывідэндаў, але можа страціць статус суверэннай дзяржавы. Грамада выказалася за ўзаемавыгаднае супрацоўніцтва з Расіяй і іншымі краінамі СНД па прынцыпу Еўрапейскай эканамічнай супольнасці: з адменай мытных пошлін і стварэннем валютнага саюза, кожны член якога мае ўласную валюту і (праводзячы жорсткую манетарную палітыку) узгадняе яе курс у адносінах да агульнага міждзяржаўнага разліковага сродка.

Члены фракцыі БСДГ таксама папярэдзілі сп. Ганчара, што ў выпадку прыходу апазіцыі да ўлады будуць перагледжаны ўсе заканадаўчыя акты, прынятыя пасля незаконнай забароны рэферэндуму ў кастрычніку 1992 года, у тым ліку і пагадненне аб аб'яднанні грашовых сістэм.

Прэс-цэнтр БСДГ.

Не адстаць ад часу

Як мы ўжо паведамлялі, 27 сакавіка ў Мінску адбыўся беларуска-польскі навукова-практычны семінар «Шляхі выхаду з эканамічнага крызісу дзяржаў Усходняй і Цэнтральнай Еўропы».

Уступным словам мерапрыемства адкрыў А. Мальдзіс. Ён падкрэсліў, што разам з сацыяльна-эканамічным крызісам наша грамадства перажывае культурны ўпадак -- гэта ўсё ўзаемазвязана. Беларускі народ мае глыбокія гістарычныя карані, але зараз знаходзіцца ў цяжкім становішчы. А сённяшняя Беларусь, зазначыў А. Мальдзіс, падобна на дом, у якога ёсць дах (такія адзнакі суверэнітэту, як герб, сцяг, хутка будзе гімн), дзіравыя сцены, праз якія наша кіраўніцтва глядзіць то на захад, то на ўсход, а трывалага фундамента ў выглядзе прынцыповых дзяржаўных рашэнняў няма.

З кароткім словам да ўдзельнікаў семінара звярнуўся народны дэпутат РБ, старшыня БСДГ А. Трусаў. Ён заявіў, што беларускаму народу трэба сцвердзіць сябе як самастойнай нацыі і заняць сваё дастойнае месца ў свеце. Калі паглядзім на нашых бліжэйшых сусудзяў, напрыклад, Польшчу, то ўбачым, што там эканамічны шок скончыўся, у выніку--эканоміка выздараўлівае і Польшча мае сваё слова ў Міжнароднай супольнасці. Зарплата «сярэдняга» паляка сёння каля 240 даляраў. (У Беларусі прыблізна 20—25 даляраў). Хоць так званыя «рэформы» пачаліся ў Беларусі на сем месяцаў пазней за польскія.

З асноўным дакладам выступіў прафесар А. Бальцаровіч (Польшча)—«бацька» эканамічных рэформаў у гэтай краіне. Ён, адзначыўшы суседства нашых дзяржаў, блізкасць лёсаў, ахарактарызаваў становішча на Беларусі ў параўнанні з суседзямі. Пры гэтым ён падкрэсліў, што на пачатковым этапе сацыяльна-эканамічных пераўтварэнняў не было вялікай розніцы паміж станам эканомікі Польшчы, прыбалтыйскіх краін і Беларусі. Праводзячы рэформы, трэба выразна ўяўляць, хто мы такія, што збіраемся зрабіць, як ажыццяўляць пераўтварэнні. Чым раней пачнуцца радыкальныя рэформы, чым паслядоўней яны будуць праводзіцца—тым хутчэйшым будзе выйсце з крызісу, з'явіцца магчымасць пазбегнуць усеагульнага збяднення, спыніць спад вытворчасці, пераадолець інфляцыю. Таптанне на месцы вельмі небяспечна для эканомікі—падкрэсліў сусветна вядомы эканаміст. Л. Бальцаровіч вялікую ўвагу ўдзяліў фарміраванню рыначных адносін, пры гэтым указаў, што вялікая колькасць адукаваных людзей не азначае высокага ўзроўню агульнай эканамічнай адукаванасці. «Саўковы» менталітэт прыводзіць да згубных вынікаў у эканоміцы. Таму неабходна перавучваць людзей, змяняць структуры кіравання на ўсіх узроўнях. Трэба спыніць згубнае ўздзеянне карумпіраванай бюракратыі на эканоміку.

Наступным выступіў прафесар, доктар эканамічных навук С. Багданкевіч—старшыня Нацыянальнага банка Беларусі. Ён расцаніў цяперашнюю сітуацыю як крытычную. За два месяцы 1994 года спад вытворчасці склаў у розных галінах эканомікі ад 30% да 200%. Кіраўнік Нацбанка прапанаваў шэраг канкрэтных рашэнняў па выхаду з крызісу:

1. Тэрмінова правесці структурную перабудову ўсіх узроўняў улады, ажыццявіць падзел улад.

2. Змяніць дырэктарскі корпус, які бяздзейнічае, ссылаючыся на розныя фактары, маючы пры гэтым вялізны бюракратычны апарат.

3. Стварыць моцную эфектыўную банкаўскую сістэму.

4. Стварыць неабходныя ўмовы для вытворцаў.

5. Ліквідаваць супярэчнасць паміж законамі і ўрадавымі дырэктывамі.

6. Рэфарміраваць сельскую гаспадарку, выдзяляць у гэтую галіну эканомікі толькі канкрэтныя сродкі на канкрэтныя праграмы, а не ў агульную кучу. С. Багданкевіч адзначыў, што ні адзін рыначны закон у нас не працуе, хоць такія законы ёсць (напрыклад, чамусьці не было яшчэ выпадку банкруцтваў стратных прадпрыемстваў). Рашэнні Вярхоўнага Савета і Саўміна аб эмісіі грошай прыводзяць да бесперапыннай інфляцыі, росту цэнаў, да збяднення народа. Старшыня Нацбанка заявіў, што няма неабходнасці ў аб'яднанні грашовых сістэм, дастаткова мытнага саюзу.

Прафесар У. Кулажанка ў сваім выступленні заўважыў, што шок (шалёны рост цэн) у нас ёсць, а тэрапіі (эканамічных рэформаў) няма. На яго думку, цяпер узмацняецца ціск з боку Расіі на Беларусь. Адсутнасць уласнай паўнавартаснай валюты прыводзіць да адтоку СКВ за межы нашай краіны. Затое мы наглядаем бескарысныя перастаноўкі ва ўладзе, стварэнне канцэрнаў і карпарацый замест міністэрстваў, што не садзейнічае выйсцю з крызісу.

Усе астатнія выступіўшыя на семінары прыводзілі канкрэтныя і дакладныя магчымасці пераадолення крызіснай сітуацыі. Народны дэпутат Вярхоўнага Савета Ю. Беленькі падкрэсліў, што большасць ВС займае антыбеларускую пазіцыю і вядзе справу да ліквідацыі нашай дзяржаўнасці. Дэпутат ВС У. Заблоцкі, адзначыўшы адсутнасць рэформаў і бяздзейнасць урада, нагадаў пра выгаднае геапалітычнае становішча Беларусі. Але ніякай карысці з гэтага мы па віне ўрада не маем. У якасці прыкладу ён прывёў Аўстрыю, дзе толькі за транзіт атрымліваецца 40% валютных паступленняў. Дэпутат ВС А. Трусаў, у прыватнасці, заявіў, што неабходна інтэграцыя посткамуністычных краін Усходняй і Цэнтральнай Еўропы, каб супрацьстаяць націску Расіі і забяспечыць нармальнае, паўнапраўнае ўваходжанне гэтых краін у Еўрапейскую Супольнасць.

Ва ўсіх выступленнях на семінары чырвонай ніткай праходзіла думка аб тым, што Беларусь знаходзіцца ў вельмі цяжкім палітычным і эканамічным крызісе. І выйсці з гэтага тупіка мы зможам, толькі захаваўшы і ўмацаваўшы нашу дзяржаўную незалежнасць.

Наш кар.

(Па матэрыялах Прэс-цэнтра БСДГ).

Рэдактару газэты «Выбар»

Сакавік 1994 г.

Шчыра вітаем усіх Вас з 76-мі Угодкамі арыгінальнага і гістарычнага Абвешчання Незалежнасці Беларускай Народнай Рэспублікі---векапомным Актам 25-га Сакавіка 1918 году і зычым Вам і ўсяму беларускаму народу найлепшых поспехаў у замацаванні адноўленай незалежнасці Рэспублікі Беларусь!

Асабістая свабода і нацыянальна-дзяржаўная незалежнасць краіны ёсць найбольшымі і найдаражэйшымі дасягненнямі кожнага народу, і беларускаму народу гэтая свабода і незалежнасць каштавала мільёны людзкіх ахвяр, загінуўшых як у сталінскіх, так і ў гітлераўскіх канцлагерах, і дасягненне незалежнасці Рэспублікі Беларусь яшчэ раз падкрэслівае важнасць і непераможнасць ідэі Незалежнасці, абвешчанай ўсяму свету Актам 25-га Сакавіка 1918 году

СЛАВА І ГОНАР БЕЛАРУСКІМ ЗМАГАРАМ ЗА СВАБОДУ!!!
НЯХАЙ ЖЫВЕ ВОЛЬНАЯ
І НЕЗАЛЕЖНАЯ РЭСПУБЛІКА
БЕЛАРУСЬ!!!

З пашанай да Вас Алесь Алехнік (Аўстралія).

Свабода крочыць у глыбінку

З 10 да 28 узрасла ў другім квартале колькасць падпісчыкаў «Свабоды» ў Міёрскім раёне, дзякуючы арганізацыі падпіскі на газету трыма яе сталымі чытачамі. Як для сельскага раёна (наклад раёнкі—крыху больш 6400 экземпляраў), то зусім нямнога, але калі ўлічыць, што гэта—у самай што ні ёсць глыбінцы, то, магчыма, і сапраўды свабода робіць сюды свае першыя крокі.

В. КАРАЛЁЎ.

Ёсць ВЫБАР!

У канцы сакавіка ў Віцебску створана суполка руху БНФ «Адраджэньне» пад назвай «Выбар». Старшынёй суполкі абраны Уладзімір Плешчанка. 28 сакавіка на сваім паседжанні Управа Сойму БНФ згодна са Статутам зарэгістравала Віцебскую суполку «Выбар» з правам юрыдычнай асобы.

Каардынатар суполкі-- тэл. 37-28-44, 37-35-06.

Тэатр абсурду, альбо што мог

Зьнялі з пасады сп. С. Шушкевіча—сімпатычнага чалавека і бездапаможнага палітыка. Як не ўспомніць ягоныя словы: «Я такі ж, як М. Гарбачоў, толькі больш рашучы!» Перабольшаная самаацэнка, асабліва адносна рашучасьці. І ўсё ж. Да цьвярозага разуменьня непазбежнасьці таго, што адбылося, міжволі прымешваецца адчуваньне горычы. Бо здалі і аплявалі яго тыя, каму ён так хацеў дагадзіць. Здрада апынулася побач са згодаю. Альбо згода са здрадаю. Бо столькі людзей—і прыхільнікаў фронту, і проста абывацеляў—зьвязвалі з ім свае надзеі. Насуперак логіцы і відавочнаму. Няспраўджаныя надзеі—цяжкое абвінавачваньне Шушкевічу-палітыку.

Таму так ненатуральна гучыць яго апраўданьне: «Я зрабіў больш, чым мог». Новы самападман. Асабліва недарэчны ў сітуацыі, якая вымагае бязлітаснага рэалізму аналізу. Інакш больш чым двухгадовы вопыт кіраваньня Вярхоўным Саветам С. Шушкевічам будзе згублены. А вопыт, хоць і адмоўны, рэч каштоўная. І за яго ня трэба плаціць двойчы.

Дык, што ж мог зрабіць і не зрабіў Шушкевіч?

Каб адказаць на гэтае пытаньне, якое хвалюе многіх, давайце мысьленна вернемся ў тыя восеньскія дні 1991 г., калі С. Шушкевіч пры падтрымцы вуліцы заняў крэсла, вызваленае сп. Дземянцеем. Яго падтрымала тады большасьць дэпутатаў, таму што камуністы былі разгублены і напалоханы. Бурліла ўся краіна. Вярхоўны Савет, у складзе якога больш 80% камуністаў, забараніў КПБ—КПСС. Маналіт, які «здаваўся непарушным, раскалоўся. З яго вылучыліся тыя, хто, ня маючы яснай платформы, тым ня меньш быў згодны на рэфармаваньне таталітарнай сістэмы. Групоўка найбольш цьвердалобай наменклатуры, якая аб'ядналася вакол Кебіча, у тыя месяцы налічвала ня больш 40%.

Што падказвала рабіць у такой сітуацыі элементарная палітычная логіка? Зразумела, яна падказвала спробу аб'яднаць гэтую спантанна ўтварыўшуюся большасьць вакол лёзунга дэмакратычных рэформаў, структураваць яе шляхам утварэньня некамуністычных фракцыяў—аграрыяў, прамыславікоў і г. д. і сплаціць іх вакол адзінай арганізаванай антыкамуністычнай сілы—апазіцыі БНФ.

Ці зрабіў такую спробу сп. Шушкевіч? Не і не. Больш таго, з пасьпешлівасьцю, якая заслугоўвала лепшага прымяненьня, ён дыстанцыянаваўся ад апазіцыі, а потым супрацьпаставіўся ёй, усімі сваімі паводзінамі дэманструючы камуністычнай наменклатуры жаданьне служыць яе інтарэсам, калі не ў якасьці яе лідэра, то хаця б у якасьці шырмы. Ён не паставіў пытаньня аб адстаўцы ўрада В. Кебіча, які толькі што прайграў яму на выбарах, і той большасьцю, якая абрала Шушкевіча, мог быць адхілены з пасады прэм'ер-міністра. Наадварот, ён пры любой нагодзе стаў запэўніваць усіх, што ў яго з Вячаславам Францавічам няма ніякіх супярэчнасьцяў. І, здаецца, сам у гэта паверыў. Але не паверыў яму Вячаслаў Францавіч.

У такой сітуацыі няўстойлівая і неарганізаваная прашушкевічаўская большасьць не магла існаваць і пачала мала-памалу размывацца за кошт вяртаньня найбольш палахлівых яе прадстаўнікоў пад крыло цьвёрдага прэм'ера, які ведаў у адрозненьне ад С. Шушкевіча, што рабіць.

Гэта першая, але не апошняя памылка С. Шушкевіча. Была яшчэ вуліца, дзе канцэнтраваўся вялікі дэмакратычны патэнцыял. І быў вопыт Польшчы, дзе пачатак істотным палітычным і эканамічным рэформам быў пакладзены праз Круглы стол. За тым сталом была легалізавана пазапарламенцкая апазіцыя рэжыму. Супрацьстаяньню антаганістычных палітычных сілаў была нададзена цывілізаваная форма. І вынікі гэтага дальнабачнага кроку аказаліся выдатнымі. Спыніліся мітынгі і дэманстрацыі, хутка былі праведзены свабодныя выбары, наступіў грамадзянскі мір. Не аказаліся ў пройгрышы і польскія камуністы. Адмовіўшыся ад састарэлых дагматаў і перагрупаваўшыся, яны захавалі немалы палітычны ўплыў, аб чым сьведчаць выбары 1993 г.

Ці зрабіў сп. Шушкевіч такую спробу? Ізноў-такі—не. Наадварот, ён неаднаразова адхіляў прапановы арганізаваць Круглы стол з удзелам дэмакратычных партыяў і рухаў. Увесь час разважаючы аб згодзе, ён не зрабіў нічога, каб дасягнуць грамадзянскай згоды дзеля рэформаў. Больш таго, ён прыклаў і сваю руку, каб аднавіць дзейнасьць КПБ—КПСС, пасьля чаго пачаўся павольны працэс рэнесансу бальшавізму ў Беларусі, які не мог ня скончыцца адхіленьнем С. Шушкевіча з пасады.

Але самую грубую і недаравальную памылку Шушкевіч зрабіў у канцы кастрычніка 1992 г.

Нагадаем, як мянялася стаўленьне сп. Шушкевіча да рэферэндуму аб новых дэмакратычных выбарах. Пад час кампаніі па збору подпісаў у лютым-сакавіку 1992 г. ён рознымі сродкамі супрацьдзейнічаў гэтай кампаніі, высьмейваючы то фармулёўку, то тэрмін правядзеньня выбараў. Ён спрыяў таму, што вынікі работы ЦВК, якія былі гатовыя ўжо ў пачатку травеня, не былі разгледжаны на веснавой сесіі ВС, а сам Вярхоўны Савет пайшоў на паўгадавыя канікулы. Паводзіны камуністычнай большасьці ВС былі цалкам зразумелыя. Яны вызначаліся, як заўсёды, развіцьцём падзей у Маскве. Там не абясшкоджаная своечасова пасьля жнівеньскага путчу 1992 г. камуністычна-наменклатурная большасьць ВС паступова забірала лейцы ўлады з рук прэзідэнта Ельцына. Нашая большасьць чакала падтрымкі ад сваіх маскоўскіх аднадумцаў.

Надышла восень. Сітуацыя ў Маскве вызначылася як параліч улады. Вярхоўнасаветаўская ахлакратыя прадэманстравала, што яны ў стане заблакаваць працэс рэформаў. Што калектыўная безадказнасьць «народных выбраньнікаў»—надзейная зброя для любога гвалту і свавольства. Тады і сабраўся ВС Беларусі, каб вырашыць пытаньне аб рэферэндуме. І тут сп. Шушкевіч нечакана заяўляе, што падпарадкуецца волі народу.

Можа ён так і думаў. Можа і зразумеў, што новыя выбары—гэта ня толькі шанц для змучанай Беларусі, але і для яго асабіста. Але не так думалі яго сябрыворагі. У канцы кастрычніка 1992 г. упершыню быў разыграны спектакль праламенцкага тэатра абсурду. Галоўную ролю сьціплыя рэжысёры, якія вырашылі застацца за сцэнаю, даручылі маладому перспектыўнаму З. Булахаву. Гэты чалавек, у якога адсутнічаюць прыкметныя сляды сумленьня, бліскуча выканаў сваю партыю. Нагрмаздзіўшы Манбланы хлусьні, ён абвінаваціў ЦВК у тым, што камісія не разабралася ў хітрыках дэмакратаў і што большасць з паўмільёна подпісаў—падробка. Узяўшы грэх на душу, З. Булахаў даў камуністычнай большасьці фармальны повад, хаця яна і без Булахава ведала, што трэба рабіць з рэферэндумам.

Яго забарона была ня толькі грубым парушэньнем Закона аб рэферэндуме, парушэньнем Канстытуцыі, дзе ўсё ж гаворыцца, што вышэйшая ўлада належыць народу Беларусі, парушэньнем правоў асобы

Мноства «іншамарак» і белы «Мерседэс»

8 красавіка ля будынка Кастрычніцкага райвыканкама Віцебска можна было ўбачыць мноства «іншамарак», а сярод іх дыхтоўны белы «Мерседэс». Унутры ля кожнае дзверы, праходу і павароту стаялі амбалы з бел-чырвона-белымі сцяжкамі на бертах. У гэты дзень Віцебск наведаў старшыня ВС Беларусі спадар Мячэслаў Грыб.

Зала пачала запаўняцца рана. Рыжабароды суб'ект у зацухмоленым пінжачку суваў усім тандэнтную публікатку «За власть трудящихся» за два «зайчика». «Бизнесом занимаюсь убыточным,—касіў пад жабрака,—за 105 покупаем в типографии, за 20 продаем». Нехта паверыць, што тут абышлося без чыйгосьці фінансавага ўлівання, шукайце дурняў! А перадавіца таго нумара называлася, між іншым, «Почему дерутся двое нищих».

Другі «нищий» не прыйшоў, затое ў прэзідыуме нарэшце з'явіліся сп. сп. Грыб—старшыня ВС Беларусі, Косцікаў—наменснік старшыні СМ Беларусі, Кулакоў—старшыня абласнога Савета, Неушаў—старшыня гарадскога Савета і Андрэеў—старшыня Кастрычніцкага раённага Савета Віцебска.

Прамова сп. Грыба доўжылася сорак хвілін. Ён паведаміў, што ад агляду гаспадаркі вобласці мае здавальняючае ўражанне, пацвердзіў сваю прыхільнасць да ідэі аб'яднання грашовых сістэм. У цэлым Старшыня ВС выявіў надзіва дэмакратычныя погляды: прызнаў, што трэба будаваць не капіталізм і не камунізм, а грамадства справядлівасці і згоды; што гандаль з усімі краінамі трэба весці па сусветных цэнах і ўвогуле ніхто не забараняе нам развіваць стасункі з Захадам; мабыць, прыслухаўшыся да эканамічнай платформы БНФ, разважаў: навошта выраблць тое, чаго нельга прадаць?; адзначыўшы, што не трэба лічыць зарплату адзін аднаго, заклікаў пераходзіць да новай сістэмы эканамічных адносін, выключаючы ўраўнілаўку; выказаў думку, што неўзабаве на базе калгасаў будуць створаны акцыянерныя таварыствы.

Далей сп. Неушаў «усцешыў» прысутных навіной, што неўзабаве ацяпленне кватэр спыняецца. Сп. Кулакоў інфармаваў аб барацьбе з вывазам хлеба ў Расею і неабходнасці павышэння цэн на хлеб у спалучэнні з датацыямі бяднейшаму насельніцтву. Сп. Косцікава зала сустрэла непрыхільна, яго прамова была перапынена эмацыянальным жаночым воклічам: «Мы ўсе працавалі на армію, а арміі зараз няма, то і рынкаў збыту няма!»

Адказваючы на пытанні, чаму да крымінальнай адказнасці не прыцягваюць З. Пазьняка і членаў СС «Белая Русь», юрыст Грыб зазначыў, што тут няма складу злачынства.

Нехта падаслаў пытанне, чаму не дзейнічае артыкул 8 крымінальнага кодэкса СССР. Незразумела, ці ведаў юрыст Грыб аб тым, што крымінальны кодэкс СССР ніколі не існаваў (былі Асновы крымінальнага заканадаўства СССР, паводле якіх кожная рэспубліка распрацоўвала свой крымінальны кодэкс), а таму мовіў проста: бо СССР няма. Лагічна.

Але гэтай логікай, што няма СССР, а ёсць Беларусь, на жаль, не кіруецца яе новы кіраўнік. На сустрэчы гучала, па сутнасці, думка, што трэба спадзявацца на нейкіх добрых дзядзькаў з Масквы. Але спадзявацца мусім перад усім на саміх сябе.

Уладзімір КАСТУСЁНАК.

«ЧОРНАЯ КНІГА» ЗЛАЧЫНСТВАЎ «СОВЕТСКОЙ ВЛАСТИ» НА ВІЦЕБШЧЫНЕ»

Семінар «Злачынная савецкая ўлада і метады барацьбы з ёй» працягваецца ў форме надрукавання «ЧОРНАЙ КНІГІ» злачынстваў савецкай улады на Віцебшчыне» і абмеркавання матэрыялаў «ЧОРНАЙ КНІГІ» як на паседжаннях Клуба выбаршчыкаў «За дэмакратычныя выбары» (пляц Волі), так і ў памяшканні рэдакцыі газеты «Выбар» (вул. Гогаля, 17, 4-ы паверх). Запрашаюцца ўсе жадаючыя з супрацьлеглымі поглядамі і інтарэсамі прыняць удзел у абмеркаванні.

(Пачатак у №№ 3—12 1994 г.).

Камунізм і фашызм—блізняты-браты

АХВЯРА САВЕЦКІХ РЭПРЭСІЙ

Да вас звяртаецца ахвяра савецкіх рэпрэсій, у цяперашні час рэабілітаваная.

У кастрычніку 1957 года (падчас 40-годдзя савецкай улады) я была арыштавана органамі дзяржбяспекі Віцебскай вобласці па палітычных матывах, фармуліроўка: «Агітацыя і прапаганда супраць савецкай улады».

Мяне змясцілі на прымусовае лячэнне ў Казанскую спецпсіхтурму МУС СССР, на 11 гадоў 10 месяцаў, без суда і следства, без прад'яўлення якога-небудзь абвінаваўчага заключэння. Мяне пазбавілі неад'емнага права на абарону маіх грамадзянскіх правоў, тым самым было груба нарушана савецкімі карнымі органамі савецкае заканадаўства. Уся мая віна ў тым, што я асмелілася адкрыта напісаць у двух лістоўках чыстую і горкую праўду аб унутранай і знешняй палітыцы ЦК КПСС і савецкага ўрада, якія тварылі ў краіне беззаконне і самадурства, здзек над народам. За гэта я вельмі шмат пацярпела, скалечана і знявечана. На працягу больш 14 гадоў (у агульнай колькасці) нада мной здзекваліся савецкія садысты ў белых халатах—псіхіятры. Супраць мяне прымянялі ўдасканаленыя і вытанчаныя фізічныя і маральныя катаванні, якімі неаднаразова даводзілі мяне да непрытомнага стану, прычынялі мне нечалавечыя пакуты і мучэнні. Напрыклад, пад самым гнюсным гвалтам, з дапамогай турэмнага канвою каты і забойцы выкручвалі рукі, бралі спінна-мазгавую вадкасць, хоць гэта не выклікалася неабходнасцю, душылі за горла, выкарыстоўвалі электрашок, прывязвалі да голага жалезнага ложка на 2—2,5 месяцы і ў гэты час калолі розныя шкодныя ўколы з атрутай па 3 разы ў дзень. Сляды зверскіх нечалавечых пакут засталіся пажыццёва на ўсім маім целе. Я ніколі ў жыцці не была хворай—ні фізічна, ні псіхічна.

Такіх, як я, было ў савецкіх засценках шмат. І таму крывавая савецкая ўлада выканала і перавыканала свой план па колькасці інвалідаў у краіне. А псіхіятры служылі і служаць зброяй супраць іншадумцаў, абараняючы злачынствы прагнілай і заклятай усім светам савецкай улады.

У канцы 1969 года я цудам апынулася на свабодзе з падарваным здароўем, абсалютна без усялякіх сродкаў да існавання, без жылля, пазбаўленая абсалютна ўсіх чалавечых правоў, акрамя адзінага права—на смерць. Каб прыдаць бачнасць законнасці гвалту і самадурству, савецкія псіхіятры прыпісалі мне таямніча і сакрэтна шэраг дыягназаў неіснуючых хвароб, на аснове чаго далі 2-ю групу інваліднасці, узялі на асаблівы штомесячны пажыццёвы ўлік у Віцебскім псіхдыспансеры. Шмат разоў мяне заключалі ў Віцебскую псіхбальніцу без ніякага абгрунтавання і працягвалі да апошняга часу здзеквацца.

14 чэрвеня 1990 года Генеральная пракуратура СССР прынесла пратэст па маёй справе і 20 ліпеня 1990 года я была рэабілітавана Вярхоўным Судом БССР.

Пасля вызвалення з савецкіх «душегубок» я шмат разоў звярталася да ўладаў за дапамогай наконт жылля, але ўсё безвынікова. Ні ў Кастрычніцкім райвыканкаме, ні ў Віцебскім гарвыканкаме я не знайшла праўды і справядлівасці.

Немагчыма апісаць усе зверствы савецкай сістэмы над людзьмі. Мільёны забіты і скалечаны гэтай уладай.

Ф. МАРГАЎЦОВА, г. Віцебск.

СПРАВКА. Дана Морговцовой Фене Яковлевне, 1923 года рождения, уроженке села Рямщино Богушевского района Витебской области в том, что она действительно была арестована 3 октября 1957 года с предъявлением обвинения по статье 72 п. «а» УК БССР и по определению Витебского областного суда от 25 октября 1957 года направлена на принудительное лечение.

В Казанскую психиатрическую больницу МВД СССР прибыла 25 ноября 1957 года и по определению народного суда Советского района г. Казани от 18 апреля 1969 года освобождена от принудительного лечения 7 мая 1969 года с направлением на принудительное лечение в Витебскую областную психиатрическую больницу.

Ответ на жалобу от 10.11.86 г. № 13/8-83

Ваша жалоба, поступившая из Президиума Верховного Совета, прокуратурой области рассмотрена с изучением уголовного дела.

Сообщаю, что на лечение в 1957 году Вы направлялись обоснованно, о чем Вам ранее неоднократно сообщалось.

Одновременно разъясняю, что по вопросу улучшения жилищных условий Вам необходимо обращаться с заявлением в исполком районного Совета народных депутатов.

Прокурор области старший советник юстиции Г. А. Молодцов.

Ответ на жалобу от 18.05.1988 г. № 13/13-83

Ваша жалоба по поводу применения к Вам принудительных мер медицинского характера Прокуратурой БССР рассмотрена и оставлена без удовлетворения, так как решения судебных органов о применении к Вам этих мер выносились в связи с совершением Вами общественно опасных деяний. Оснований для отмены судебных определений по делам, возбуждавшимся в отношении Вас, Прокуратура республики не находит.

И. О. начальника отдела Прокуратуры БССР младший советник юстиции Гуринович.

Ответ на жалобу от 11.09.1990 г.

Дело по обвинению Морговцовой Фени Яковлевны, 1923 года рождения, уроженки и жительницы с. Рямщино Богушевского района Витебской области, без определенных занятий до ареста, пересмотрено Верховным судом БССР 20 июля 1990 г.

Определение судебной коллегии по уголовным делам Витебского областного суда от 25 октября 1957 года в отношении Морговцовой Фени Яковлевны отменено и дело за отсутствием состава преступления прекращено. Морговцова Ф. Я. по данному делу реабилитирована.

Первый зам. председателя Верховного суда БССР В. С. КОНДРАТЬЕВ.

Ответ на заявление от 12.10.89 г. № М-7025.

На Ваше заявление в исполкоме горсовета в дополнение к нашему ответу за № 580 от 30 мая 1988 года сообщаем, что Ваша просьба о предоставлении Вам другой жилой площади, вне очереди, не основана на законе, поэтому удовлетворению не подлежит.

Другая жилплощадь Вам будет предоставлена в соответствии с требованиями Закона—по очереди. Для принятия другого решения у исполкома горсовета оснований не имеется.

Первый зам. председателя Витебского горисполкома В. К. Лапинский.

Ответ на жалобу от 22.02.90 г. № М-255-2

На Вашу жалобу в Верховный Совет СССР и заявление в исполком горсовета сообщаем, что решением исполкома горсовета от 31.01.90 № 15 с учетом Вашей просьбы и состояния здоровья, Вам взамен занимаемой однокомнатной квартиры № 4, расположенной на 1 этаже, предоставлена равнозначная однокомнатная квартира № 24 на втором этаже, в доме, где Вы проживаете.

(Далі дакладна такую ж кватэру без зручнасцей, якая была і раней. Як кажуць, змянілі «шило на мыло».—рэд.).

Первый заместитель председателя исполкома В. К. Лапинский.

УДОСТОВЕРЕНИЕ № 5 (о праве на льготы) Морговцовой Фене Яковлевне

Предъявитель удостоверения на основании решения комиссии от 3 апреля 1991 г. № 1 Совета народных депутатов имеет право на льготы, установленные Положением «О порядке восстановления прав граждан, пострадавших от репрессий в 20—50-х годах», утвержденные Постановлением Верховного Совета БССР от 21.12.1990 г., а также Постановлением Совета Министров БССР от 29.12.1990 г.

У той перыяд, калі КПСС абвясціла праграму будаўніцтва камунізма, у Казанскім псіхіятрычным шпіталі простую беларускую жанчыну «выхоўвалі» ў духу патрабаванняў маральнага кодэкса будаўніка камунізма, «прывівалі» любоў і павагу да ленінскай партыі і савецкага ўрада. Злачынная савецкая ўлада адабрала ў яе ўсё: маладосць, здароўе, асабістае жыццё. Узамен дала мізэрная ільготы незаконна рэпрэсіраванай. Кінула міласціну, як бы насміхаючыся. Такая ўлада не мае права на існаванне і павінна быць знішчана.

і не зрабіў С. Шушкевіч

кожнага грамадзяніна краіны. Гэта быў дзяржаўны пераварот—узурпацыя ўлады, бо на ўсеагульнае галасаваньне павінна было быць вынесена пытаньне аб праве гэтага Вярхоўнага Савета ажыцьцяўляць вышэйшую заканадаўчую ўладу ў Беларусі. І тут у чарговы раз сп. Шушкевіч мяняе пазіцыю і далучаецца да большасьці.

І ў апошні раз праходзіць міма ўнікальнай магчымасьці выратаваць свой палітычны твар і аказаць дэмакратыі сапраўдную паслугу. Гэтая магчымасьць існавала ўсяго некалькі дзён. Яна не вымагала ад сп. Шушкевіча ні палітычнай дальнабачнасьці, ні палітычнага майстэрства, якімі ён, відавочна, не валодае. Толькі мужнасьці і рашучасьці, якой так многа ў Станіслава Станіслававіча. Гэтую магчымасьць дала яму тая самая большасьць, якая растаптала рэферэндум, але, каб супакоіць грамадскую думку, паабяцала правесьці датэрміновыя выбары ў сакавіку 1994 г.

Гэтае абяцаньне само па сабе нічога не вартае. Таму што, каб рэалізаваць яго, ВС павінны быў прыняць папраўку да Канстытуцыі і новы выбарчы закон. Сёньня відавочна, што Вярхоўны Савет і не збіраўся гэтага рабіць. Але гэтае абяцаньне адкрыла для С. Шушкевіча ўнікальную магчымасьць за адзін дзень стаць нацыянальным героем. Для гэтага ён павінен быў праявіць ініцыятыву, права на якую дадзена яму законам, і выратаваць рэферэндум. Калі б ён ад свайго імя прапанаваў рэферэндум па правядзеньню датэрміновых выбараў у сакавіку 1994 г., ён адразу выбіў бы ўсе хлусьлівыя козыры наменклатурнай большасьці і паставіў бы ВС перад неабходнасьцю прызначыць дату рэферэндуму.

Такі рэферэндум ня мог адбыцца раней вясны 1993 г. У гэты час ішла падрыхтоўка да рэферэндуму ў Расіі. У грамадстве ўжо саспела разуменьне неабходнасьці разбурэньня сістэмы Саветаў—апошняга аплоту таталітарызму. Няма ніякага сумненьня, што і ў Беларусі народ прагаласаваў бы за датэрміновыя выбары на падставе дэмакратычнага закону. Не было б патрэбы ў барацьбе за новы выбарчы закон і папраўкі да Канстытуцыі. А абяцаньне дэпутатаў стала б законам.

Але Шушкевіч не зрабіў гэтага і канчаткова страціў кантроль над сітуацыяй. Ён як бы падвіс у беспаветранай палітычнай прасторы, не маючы ў ёй ніякай кропкі апоры. Яго падзеньне стала непазьбежным. І яго «сябры»-камуністы распачалі планавую падрыхтоўку да гэтай аперацыі.

Спачатку стаўка была зроблена на выпрабаванага «забойцу». Але З. Булахаў крыху падмачыў сваю рэпутацыю, учыніўшы сапраўднае забойства. Тады вядучая роля была даручана новаму «кілеру»—В. Ганчару. Апазіцыя, сьцяўшы зубы, бараніла «ветранага дэмаграта» С. Шушкевіча. А сп. Ганчар гаварыў занадта прыгожа. Таму спроба зваліць Старшыню Прэзідыума ўлетку 1993 г. правалілася.

Тады сцэнар ускладнілі і на першы план вылучылі сп. А. Лукашэнку—чалавека простага, як праўда, якую яму даручылі знайсьці. Сп. Лукашэнка бліскуча заданьне выканаў. Ня вельмі імкнучыся выкрыць сапраўдную карупцыю, ён усе намаганьні паклаў на збор кампрамату супраць С. Шушкевіча. Ну і што, калі «ўлоў» аказаўся небагаты!? Громкагалосна распаляючыся на пераліку даўно вядомых фактаў, ён, нарэшце, дайшоў да галоўнага. 13 разоў сп. Шушкевіч зьвяртаўся ў рамонтна-будаўнічае ўпраўленьне СМ. Зразумела, гэта ня сьціпла! Вось корань зла, з якога растуць карупцыя і мафіёзныя структуры.

Але сцэнарысты разумеюць, што і гэтага мала. Таму сюжэт закручваецца яшчэ больш удала. Лёс усьміхаецца бальшавікам. Сілавыя міністры, якія сваім абавязкам лічаць адданасьць закону, а не адданасьць прэм'ер-міністру, зьвяртаюцца да сп. Шушкевіча за падтрымкай. І ён у чарговы раз адварочваецца ад сваіх прыхільнікаў. Іх здымаюць з пасад па вартай сьмеху падставе—за парушэньне закону пры затрыманьні ў Менску літоўскіх камуністаў, якіх на радзіме абвінавачваюць у дзяржаўным злачынстве. А пракурор, які сапраўды парушыў літару закону, застаецца на сваёй пасадзе.

Наступае апошні акт трагікамедыі ў тэатры абсурду. Адбываецца галасаваньне. І Шушкевіча здымаюць за недастатковы кантроль над праваахоўнымі органамі і асабістую нясьціпласьць. А генерал, які па сваіх службовых абавязках павінен быў ажыцьцяўляць гэты кантроль над праваахоўнымі органамі, пад воплескі шчасьлівых ад доўгачаканай перамогі актораў усаджваецца ў яго яшчэ цёплае крэсла!

Але заслона не апускаецца. Яна апускаецца ў канцы дзеяньня ў нармальным тэатры. У тэатры абсурду—наадварот. Уздымаецца і заднік, размаляваны жудаснымі батальнымі сцэнамі змаганьня ВС з карупцыяй. І гледачу становяцца бачнымі і сцэнарысты, і куклаводы. Яны раскланьваюцца, але чамусьці ніхто не нясе ім кветак.

Так, Шушкевіч—не лідэр. З такога цеста, з якога ён зроблены, не выпякаюць лідэраў. Занадта крохкае. Ён—шкіпер, як абазваў яго ягоны пераемнік Грыб. Шкіпер, якога ўвесь час прымушалі пракладваць галсы, якіх ён, спадзяюся, не жадаў. Ён увесь час «падпарадкоўваўся большасьці». Гэткае ненатуральнае становішча не магло доўжыцца бясконца. Ён не стварыў сваёй большасьці, ня вёў яе за сабою, ня здолеў прымусіць падпарадкоўвацца логіцы і розуму. Ён нагадваў саслабеўшага лідэра воўчай зграі, якога больш моцныя і маладыя ваўкі ўвесь час пакусвалі за лыткі, калі ён спрабаваў збочыць, а не прасьледаваць ахвяру. І, у рэшце рэшт, яго разарвалі.

Але ж якія «душкі» нашыя камуністычныя нардэпы! Тройчы пражыўшы жывёльны страх—у красавіку і жніўні 91-га і кастрычніку 93-га—ледзь ачомаўшыся і выцершы спацелыя далоні, яны зноў і зноў браліся за сваю брудную справу. Пакуль не «звалілі белавежскага зубра». Але адстаўка Шушкевіча—гэта не іх перамога. Гэта—пачатак іх канца. Тое, што так доўга хавалася за шырмаю дэмакратыі, блытала нашае грамадства, апынулася навідавоку. Палітычная сітуацыя праясьнела. І заслужаная ўзнагарода сцэнарыстам, рэжысёрам і акцёрам палітычнага тэатра абсурду—не за гарамі.

Нам. старшыні БНФ «Адраджэньне»
Ю. ХАДЫКА.
(Перадрукоўка з газеты "Свабода").

ЦІ ПАТРЭБНЫ ПАДАТКІ НАШАМУ ЎРАДУ?

Гэтае пытанне я задаваў сабе ўжо неаднаразова на працягу многіх месяцаў. І прыходжу да адназначнай высновы: не патрэбны цяперашняй нашай дзяржаве новыя крыніцы даходаў у бюджэт.

І вось чаму я так лічу.

І. У многіх былых савецкіх рэспубліках (напрыклад, у Літве), каб стаць прадпрымальнікам, неабходна зайсці на паштовае аддзяленне, патраціць пэўную суму грошай на квітанцыю, з гэтай квітанцыяй зарэгістравацца ў падатковым упраўленні—і ты прадпрымальнік. Усё гэта можна зрабіць на працягу аднаго дня. У нас, на Беларусі, акрамя адпаведнай платы, неабходна падаць заяву ў райвыканкам, пачакаць, пакуль адбудзецца пасяджэнне райвыканкама, на якім павінны прыняць нейкае рашэнне па гэтай заяве, усё запратакаліраваць і потым ты атрымаеш пасведчанне прадпрымальніка. Але гандляваць не зможаш, таму што для гэтага ты павінен атрымаць дазвол на месца для гандлю. А для гэтага трэба ўсё пачынаць спачатку. А калі ты вырашыў набыць кіёск, то папаходзіш ва ўпраўленне архітэктуры, на санстанцыю, да пажарнікаў і электрыкаў, цябе адправяць у ДАІ, у экалагічную камісію і г. д. І калі ты на працягу года адкрыеш свой кіёск, майстэрню ці яшчэ што-небудзь—значыць, табе, напэўна, пашанцуе. Каб не лічылі мяне галаслоўным, то звярніце ўвагу на невялікія пабудовы ля «сіняга дома» ў Віцебску, і вы ўсё зразумееце.

2. Вы адкрылі кіёск, абутковую або слесарную майстэрню. Але ў дзяржавы няма нармальнай грашовай адзінкі, г. зн. мы афіцыйна не выйшлі з расійскай рублёвай сістэмы, а стварылі нейкі сурагат ці то паралельна з чымсьці, ці то часовую сваю валюту (так званыя «зайчыкі»), якая не ўжываецца за межамі Беларусі пры міждзяржаўных разліках, нават паміж краінамі СНД. Падатковая інспекцыя лічыць яго 1:1 з іншымі валютамі гэтых краін. Наогул, невядома, па якому курсу праводзіць такія разлікі. Буйныя прадпрыемствы разлічваюцца бартэрам, лізінгам і іншымі замежнымі тэрмінамі. А як весці нармальны цывілізаваны ўлік, напэўна, толькі адзін Бог ведае. Уладальнікі невялікіх камерцыйных фірм пры плаваючым штодзённым курсе «зайчыка» да расійскага рубля, амерыканскага даляра, нямецкай маркі і г. д. не могуць планаваць сваю работу, не ведаюць як уплочваць падаткі,

(Заканчэнне на 4-й стар.).

«...Надо свои вещи называть именами»

Гэтая энергічная, рытмічная да паэтычнасці фраза належыць аднаму з беларускіх дэпутатаў, які чарговы раз агітаваў за дзяржаўнасць расейскай мовы на Беларусі, як за сродак усталявання большай свабоды ў беларускім грамадстве. Вядома, памыліўся чалавек. Але што ўжо да свабоды, дык такіх вольнасцяў у дачыненні да мовы Пушкіна і Тургенева, як у беларускім ВС, не дазваляюць сабе, напэўна, болей нідзе. Варта прыгадаць, як дэпутат Лукашэнка ў сваім шырока распаўсюджаным дакладзе дапоўніў дэпутацкую «пярлоўку» (а ягоная доля ўвогуле досыць вялікая) выразам «на берегах Флориды». Трэба ж, усе газеты так і надрукавалі, напэўна, баючыся трапіць на вока «грознаму» дэпутату.

Маючы незайздросны дар, падобны да таго, якім валодаў цар Мідас (толькі з процілеглым вынікам), дэпутаты гэтага Вярхоўнага Савета ператвараюць у смецце ўсё, да чаго дакранаюцца. Таму ад іх трэба было б і беларускую мову з сімволікай ды іншымі атрыбутамі дзяржаўнасці (валюту ў тым ліку) ратаваць, каб Вярхоўны Савет з усёй савецкай сістэмай, якая даўно аджыла сваё і цяпер пакутліва памірае, не паспелі ўсю беларускую дзяржаўнасць заразіць сваёй трупнай атрутай, не паспелі надзяліць сапраўды беларускую дзяржаўнасць сваім характэрным «водарам». Суцяшае толькі тое, што пасля гэтых дэпутатаў, пасля таго, як яны нарэшце атрымаюць «адступное» ў выглядзе сенсацыйных персанальных пенсіяў, ніхто не назаве штонебудзь добрае «Саветам».

Увогуле, усё выглядае на тое, што і ў Расеі, і ў нас ідзе паступовы, магчыма, адвольны працэс кампраметацыі, аслаблення і змяншэння ўдзельнай вагі ў сістэме ўлады дэмакратычнага прадстаўнічага органа. У Расеі парадаксальнасць сітуацыі заключаецца ў тым, што вялікага поспеху ў выбарах у новы парламент дасягнулі сілы, якія з'яўляюцца прынцыповымі ідэйнымі праціўнікамі дэмакратыі і самога існавання падобнага дэмакратычнага органа, якім ён патрэбны толькі ў якасці сродка атрымання ўлады. Дарэчы, калі б нехта кшталту Жырыноўскага перамог у любой іншай краіне, а не ў Расеі, то свет стаў бы толькі больш смешным. Варыянт жа спалучэння ядзернай Расеі з Жырыноўскім выглядае трагічна, і ў першую чаргу таму, што з надзеяй на больш бяспечны свет у вялікай перспектыве трэба развітацца. Выбар, які зрабіла Расея, выкліча ланцуговую рэакцыю перамог на выбарах падобных партый і асоб у іншых краінах, як гэта аднойчы ўжо было ў першай трэці гэтага стагоддзя.

Вось і пасля даклада Лукашэнкі складвалася ўражанне, што вышэйшым інстытутам дэмакратычнай улады на Беларусі чарговы і апошні раз пакарысталіся. Карысталіся шырмай «дэмакратычнага парламента» да апошняй мяжы цярпення народа, а тады вырашылі «здаць» Вярхоўны Савет, сказаўшы народу вуснамі Лукашэнкі тую праўду, якую ўсе і так ведалі, каб за кошт і так загубленай рэпутацыі дэпутатаў цяперашняга ВС падсунуць беларускаму народу ў якасці правадыра і выратавальніка «свайго чалавека» і не пакінуць, такім чынам, народ без пастуха. Так ужо было раней, калі наменклатура выканкамаўская «здала» наменклатуру партыйную. Пад час «бенефіса». Лукашэнкі ў аб'ектыў тэлекамеры раз-пораз траплялі, можа быць выпадкова, то Скарынін, які абыякава перакладаў паперкі пад акампанемент самых гарачых лукашэнкаўскіх філіпік, то такі ж спакойны Грынёў, які выглядаў з-за пляча вусатага трыбуна. Адначасова праглядала жаданне знішчыць адным ударам і ўсіх патэнцыяльных канкурэнтаў і «злева», і «справа». Расследаванне злоўжыванняў «партыі ўлады» аб'ектыўна магло быць выкарыстана дзвюма палітычнымі сіламі: дэмакратамі і камуністамі. Але паколькі ПКБ—«кішэнная партыя», няздольная на самастойны палітычны курс, то вынікі падобнага расследавання маглі істотна ўмацаваць пазіцыі БНФ і іншых дэмакратычных партый. Гэтым і тлумачыцца той факт, што старшыня такой «сур'ёзнай» камісіі выкарыстаў супраць прадстаўнікоў апазіцыі вельмі няякасны кампрамат: чуткі, ману і намёкі—усё, што змаглі наскрэбсці тыя, хто яго рыхтаваў (канешне ж, не сам ён прыдумаў сваю ролю, як калісьці не сам прыдумаў «Дэмплатформу»). Цікава, што з ягонага даклада выглядвае адно з правілаў «псіхалагічнай вайны», пра якую ў нас (каму трэба) добра ведалі і калісьці шмат пісалі: «Очень важной особенностью психологии восприятия социальной информации... является неспособность нашего сознания сразу впитывать факты. Через недолгое время они стираются, несколько дольше сохраняются выводы из фактов. Прочно и стабильно откладывается лишь отношение к подобного рода ситуациям, событиям, явлениям...» (Артемов В. Л. Правда о неправде: Критические очерки по современной империалистической антисоветской пропаганде. Мн. 1985.С.156-157). Факт можа пры праверцы аказацца і не фактам, але пра факт і так ужо ніхто не памятае, так што адмывацца пасля Лукашэнкі—безвынікова.

Вяртаючыся да дзейнасці цяперашняга ВС, трэба адзначыць, што яго выкарысталі яшчэ адзін раз—каб навязаць Беларусі прэзідэнцкія выбары. Дзякуючы своеасаблівай логіцы дэпутацкай большасці, замест таго, каб наладзіць дзейнасць двух неэфектыўных органаў улады, ствараецца трэці. Як у показцы: замест таго, каб адмыць запэцканых дзяцей, робяць новых. 116 мільярдаў будуць каштаваць прэзідэнцкія выбары, а потым прэзідэнту спатрэбіцца вялізны апарат і адпаведны бюджэт. Напэўна, не ўсе яшчэ ўладкаваліся...

З кожным днём мацнее ўражанне, што прамысловасць свядома дабіваецца да абуха, каб потым, калі ўжо зусім не будзе каму плаціць падаткі і ў дзяржавы для падтрымання сваёй дзейнасці (хаця б) застанецца толькі адна крыніца сродкаў—продаж (а не бязвыплатная прыватызацыя) прадпрыемстваў у прыватныя рукі, выкарыстаць грошы, «накручаныя» за гады бескантрольнага распараджэння агульнанароднай уласнасцю.

Але самае трывожнае заключаецца ў тым факце, што гэты Вярхоўны Савет—першы на памяці ўсіх сучасных насельнікаў Беларусі вышэйшы заканадаўчы орган, які прэтэндуе на ролю дэмакратычнага парламента і ўвасабляе ў вачах народа дэмакратычную ўладу ў адрозненне ад часоў камуністычнага таталітарызму. Таму кожны чарговы дзень знаходжання цяперашніх дэпутатаў пры ўладзе вядзе не толькі да кампраметацыі самога Вярхоўнага Савета, але і кампраметацыі дэмакратычнай формы кіравання, дэмакратыі ўвогуле.

Віктар Сцяпанаў.
г. Ворша.

Як паведамілі сродкі масавай інфармацыі, В. Кебіч падпісаў пагадненне аб уваходжанні Беларусі ў рублёвую зону. Не паспелі мы выйсці з «сацыялістычнага лагера», як трапілі ў «рублёвую зону». Аднак можа так здарыцца, што гэтая "зона"—проста прапагандысцкі манеўр Кебіча пад час выбараў Прэзідэнта.

Пагадненне можа так і застацца на паперы.

Пад ярмом імперыі

Многімі вельмі нервова былі ўспрынятыя словы спадара Зянона Пазьняка аб гістарычных межах Беларусі. З кім толькі яго не параўноўвалі, чаго толькі яму не прыпісвалі! Няўжо яны думаюць, што беларусы дурні і не могуць разабрацца ў такіх рэчах?

Безумоўна, ніхто не заклікае са зброяй у руках змяняць межы. Навошта прыпісваць такое? Але, як кажуць, хоць ты мне сябар, ды праўда даражэй. Паглядзім жа праўдзе ў вочы, канешне, хто хоча праўды.

Прызнаць цяперашнія граніцы Беларусі справядлівымі толькі таму, што яны ўстаноўлены «самым мудрым, самым любімым, геніяльным генералісімусам таварышам Сталіным»—гэта абсурд, недарэчнасць.

Расія здабыла свае неабмежаваныя прасторы шляхам заваяў і пакарэння іншых народаў, напрыклад, Поўначы і Сібіры. Але ж гэтыя землі далучалі да Расійскай імперыі і беларусы, і ўкраінцы, і прадстаўнікі іншых народаў, якія яшчэ раней былі далучаны да імперыі. Гэта і нашыя прадзеды іх пакаралі, і асвойвалі тыя землі, пракладвалі Транссібірскую магістраль, будавалі заводы, фабрыкі, парты, караблі... У шматлікіх войнах Расійскай імперыі ўдзельнічалі і беларусы—і ў Барадзіно, і ў Крыме, і ў маньчжурскіх стэпах... А дзве сусветныя вайны забралі жыцці мільёнаў беларусаў. Успомнім заклікі камуністычных кіраўнікоў, што чуліся на працягу ўсіх пяцігодак, аб будоўлях веку і асваенні новых земляў. Ва ўсіх гэтых будоўлях удзельнічалі і беларусы. І не толькі ў складзе ўдарных камсамольскіх брыгад, але і як вязні ГУЛАГА. Многія народы і ў царскай, і ў камуністычнай імперыі будавалі прадпрыемствы, пракладвалі дарогі, распрацоўвалі залежы сыравіны. А цяпер мы маем тое, што маем. За гэтую сыравіну нас прымушаюць плаціць, ды па кошту вышэй сусветнага. А дзе наш гандлёвы, рыбалоўны флот, збудаванні за мяжой, аб раздзеле якіх па справядлівасці было абвешчана спадарамі Ельцыным, Шушкевічам, Кебічам? Чаму не была нацыяналізавана вайсковая маёмасць, аб чым казала кіраўніцтва Беларусі і не зрабіла? А цяпер гэта маёмасць раскрадзена, цэлыя эшалоны пайшлі ў Расію. Пытанняў шмат.

Зразумелых адказаў няма.

Звернемся да межаў Беларусі. Калі ўлічыць гістарычныя факты, распаўсюджванне беларускага этнасу, то большасць раёнаў Пскоўскай, Смаленскай, Бранскай абласцей, многія раёны Украіны, Польшчы, Літвы павінны ўваходзіць у склад Беларусі. Гэта факты. Нікуды ад іх не дзенешся. Узнікае пытанне: а колькі беларусаў пражывае на гэтых тэрыторыях цяпер? Што тут скажаш? Хто ж вінаваты ў тым, што Беларусь знаходзіцца паміж Польшчай і Расіяй, вялікадзяржаўныя імперскія інтарэсы якіх праяўляліся не раз. Так, многа не стала беларусаў на гэтых тэрыторыях. Нават у самой Беларусі сёння можна знайсці безліч фактаў, калі ў змешаных шлюбах дзеці, як правіла, становяцца рускімі, хоць рускага там, калі можна так сказаць, няма і дзесяці працэнтаў. Вось яна—імперская палітыка русіфікацыі. Вось вынікі адсутнасці самастойнай дзяржаўнасці. А ў Заходняй Беларусі праводзілася паланізацыя. У цяперашні час большасць палякаў, якія пражываюць у Беларусі, Літве—гэта апалячаныя беларусы. А што ўжо казаць аб апалячванні беларусаў у Польшчы!

Беларусы не скажуць: «Беларусь для беларусаў». Мы за квітнеючую Беларусь, шчаслівае, заможнае жыццё тут розных нацыянальнасцяў. Але свядомым беларусам крыўдна слухаць дэбаты аб беларускай мове, чуць, што з беларускага войска выганяюцца афіцэры-патрыёты бачыць, што ў кнігарнях можна не знайсці ніводнай кнігі на беларускай мове.

Але час ідзе, жыццё змяняецца. Згубяць уладу і кланы наменклатуры. Жыве Беларусь!

Г. КАВАЛЬ.

ЦІ ПАТРЭБНЫ ПАДАТКІ НАШАМУ ЎРАДУ?

(Заканчэнне. Пачатак на 3-стар.).

калі інфляцыя дасягае за год 1000-кратнай велічыні. У цывілізаваных краінах гэтая праблема вырашана шляхам выплаты аднаразовага гадавога падатку. Пры гэтым прадпрымальнік атрымлівае адпаведную ліцэнзію. У нас можна было б выплочваць падаткі штоквартальна і планіраваць мясцовы бюджэт з улікам інфляцыі.

3. З вышэйсказанага вынікае пытанне кантролю за малымі камерцыйнымі прадпрыемствамі на базарах, кіёскамі, невялікімі крамамі, майстэрнямі... у складаны пераходны перыяд, калі ідзе юрыдычны працэс станаўлення беларускай дзяржавы. Даволі часта падзаконныя акты супярэчаць прынятым законам. І нават кантралюючыя органы часта вагаюцца пры трактоўцы розных пастаноў і законаў. Пры аднаразовым штоквартальным падаткаабкладанні ўсё становіцца на свае месцы: не стане ўкрывальнікаў даходаў і не патрэбны будуць лаўцы для іх. Прадпрымальнік зможа рэгуліраваць цану, за дробнаоптовую здзелку можна будзе знізіць цану і зрабіць партнёру невялікі падарунак, але не хабар.

4. Цяпер многія былыя апаратчыкі КПСС працуюць у райвыканкамах на розных «хлебных» пасадах, але ні за што не адказваюць. Сродкі на зарплату ім выдзяляюцца з мясцовага бюджэту. Але часта карысці народу і беларускай дзяржаве ад гэтых чыноўнікаў ніякай, бо гэта кадры са старым дагматычным мысленнем, якія вольна ці нявольна перашкаджаюць ісці да цывілізаванага рынку, падкідваючы нам «рэбусы» накшталт адзінай эканамічнай прасторы, рублёвай зоны, ваеннага саюзу (невядома, ад каго абараняцца ў такім саюзе—ці то ад свайго народа, ці то ад марсіян). Тут ёсць над чым падумаць напярэдадні выбараў. Хто будзе адказваць за неразумную палітыку, за збядненне і аграбленне народа?

Толькі разумным, нармальным падаткаабкладаннем, рашэннем канкрэтных эканамічных задач краіны і рэгіёнаў можна стварыць квітнеючае, стабільнае грамадства.

І. ШАМПІНЬЁН.

19 і 20 сакавіка ў Полацку і Наваполацку па запрашэнню мясцовай філіі БСДГ, Незалежнага прафсаюза гарнякоў, хімікаў і прадстаўнікоў іншых прафесій, а таксама Канфедэрацыі працы Беларусі адбыліся чарговыя сустрэчы С. Шушкевіча, дэпутатаў Вярхоўнага Савета і мясцовых Саветаў з грамадзянамі. Як звычайна, рыхтаваліся да гэтых сустрэч і нешматлікія, але вельмі агрэсіўныя прадстаўнікі ПКБ, СС «Белая Русь» і іншых аб'яднанняў, жадаючых перашкодзіць сустрэчы. Але гэтыя спробы не ўдаліся, бо грамадзяне жадалі даведацца на сустрэчах пра рэальны стан у эканоміцы дзяржавы, намеры розных палітычных плыняў і магчымыя шляхі выхаду з крызіснага становішча.

С. Шушкевіч расказаў пра тую небяспечную сітуацыю, якая пачала складвацца ў канцы 1991 года, калі пасля жнівеньскага путчу былы СССР хутка набліжаўся да гвалтоўнага югаслаўскага варыянту распаду. Калі б гэты варыянт здзейсніўся ў межах былога Саюза, можна было прадбачыць нават бойкі паміж рэспублікамі з выкарыстоўваннем ядзернай зброі. І гэта цудоўна разумелі не толькі Ельцын, Краўчук і Шушкевіч, але і Кебіч, які таксама падпісаў Белавежскія пагадненні, і нават большасць Вярхоўнага Савета (у тым ліку бальшыня камуністаў), якая прагаласавала за ратыфікацыю гэтых пагадненняў, пасля чаго яны набылі сілу закона.

Закрануўшы тэму эканамічных рэформаў, С. Шушкевіч яскрава паказаў непаслядоўныя дзеянні ўрада, які змарнаваў амаль тры гады замест таго, каб праводзіць неабходныя эканамічныя пераўтварэнні.

Па заканчэнні сустрэчы ў Наваполацку па прапанове грамадзян была падтрымана ініцыятыва выбаршчыкаў з іншых гарадоў па вылучэнню С. Шушкевіча на пасаду першага прэзідэнта Беларусі.

Прэс-цэнтр БСДГ.

ВЫЙСЦЕ ЗНОЙДЗЕНА

З часоў Леніна правадыры перыядычна выходзілі ў народ. Гэта як бы сведчыла аб неразрыўнай сувязі правадыра і народа.

Магчыма, гэтым быў прадыктаваны прыезд Старшыні Вярхоўнага Савета Мячаслава Грыба на Віцебшчыну. А можа жаданнем пачаць адлік прэзідэнцкай гонкі з горада, дзе сфарміраваўся талент кіраўніка?

Так ці інакш многія віцябляне знаходзіліся ў апошнія дні ў прыўзнятым настроі. Чакалі чагосьці незвычайнага. Значна павысілася ажыўленасць у міліцэйскім асяроддзі. Бяспека правадыра—перш за ўсё. І вось падзея грымнула!

У адным са сваіх выступленняў Мячаслаў Іванавіч падкрэсліў: «І капіталізм, і камунізм для нас аднолькава непрымальныя». Тады што? Слухачы міжволі затаілі дыханне. Зараз будзе аб'яўлены трэці шлях. Магчыма, будуць адкінуты ўсе марксісцка-ленінскія ўяўленні аб развіцці грамадства. І сапраўды, далей паследавала ашаламляльная выснова: «Таму, згодна з новай Канстытуцыяй, мы будзем будаваць справядлівае грамадства». Геніяльнае сцвярджэнне!!!

Да цяперашняга часу ніводнай краіне свету не ўдалося пабудаваць справядлівае грамадства. Мы будзем першыя, і гэта вельмі прыемна ўсведамляць. Праўда, у іх яшчэ не было кіраўніка дзяржавы—міліцыянера. Там чамусьці аддаюць перавагу высокакваліфікаваным юрыстам, эканамістам, палітолагам, філосафам, проста разумным палітыкам. Але ж «за бугром» заўсёды было ўсё не так, як у нармальных людзей.

Што датычыць прарочага сцвярджэння Мячэслава Іванавіча... Калісьці людзям майго пакалення ўжо схлусіў Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў, абяцаючы камунізм праз дваццаць гадоў. Я, канешне, разумею: ён хацеў як лепей. У камуністаў заўсёды білі магутным струменем вялікія ідэі, не хапала вялікіх выканаўцаў і чалавечага жыцця.

Але Мячэславу Іванавічу, паважаны чытач, вельмі хочацца верыць. Чаму? Таму што пры такім простым і ясным выйсці са склаўшайся сітуацыі цяперашняе пакаленне савецкіх людзей у Беларусі абавязкова дажыве да справядлівага грамадства.

Барыс ХАМАЙДА.

КАБ СТАЦЬ ПРЭЗІДЭНТАМ БЕЛАРУСІ, НЕАБХОДНА ЯЕ РАЗБУРЫЦЬ

Які ўжо раз то сам Кебіч, то ягоная каманда робяць «набегі на Маскву». Праўда, пакуль што не вельмі ўдала. Вось і яго намеснік Мясніковіч, які ў час апошняга свайго ваяжу туды абяцаў без перамогі не вяртацца, кажуць, патаемна прыбыў ні з чым. Але ўпартасць Кебіча і яго каманды заслугоўвае ўвагі. Відаць, прэм'ер хоча ў славе пераўзысці самога гетмана Канстанціна Астрожскага, які ў 1514 г. ушчэнт разбіў пад Оршай Маскоўскае войска. І хоць ён Маскву не браў, але Радзіму бараніў добра. Кебіч жа вырашыў «заваяваць» Маскву шляхам здачы Беларусі і такім чынам набыць сабе званне гетмана.

Нехта можа запярэчыць: гэтае ж ганаровае званне атрымлівалі военачальнікі за абарону Радзімы, а Кебіч хоча здабыць за здраду. Але неабходна не забываць, што сённяшняя Беларусь, якую часта называюць «камуністычным запаведнікам», нагадвае краіну з перавернутай мараллю. Тут можна пайсці на павышэнне, заваліўшы даручаную справу, атрымаць падзяку ці ганаровую грамату за тое, за што ў нармальным грамадстве садзяць у турму.

А чаму нельга дабіцца пасады прэзідэнта за здраду і разбурэнне Беларусі?

У. ПЛЕШЧАНКА.

Іван ЛАЗУКА

Што толку нам з правадыроў
І з іх ідэй звышфантастычных,
Нас, да ўсяго даўно прывычных,
Не здзівіш плынню хітрых слоў.

Яны вялікія тады,
Калі стаім мы на каленях,
Ды не знікае ўсё ж
сумненне,
Што ўжо прайшлі тыя гады.

Бо новых нам правадыроў
Прыносяць зноў павевы часу,
І як іх зразумець адразу
За шырмай новых хітрых слоў...

ЗАСНАВАЛЬНІК: Віцебскі гарадскі клуб выбаршчыкаў "За дэмакратычныя выбары"

Галоўны рэдактар Барыс Хамайда

АДРАС РЭДАКЦЫІ:
210601, м. Віцебск, вул. Гогаля, 17.

ТЭЛЕФОНЫ:
37-28-44 — рэдактар;
37-35-06 — бухгалтэрыя,

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў, лічбаў, прозвішчаў, цытат і іншых звестак, выкарыстаных у публікацыі

Рэдакцыя можа апублікаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункт гледжання аўтара
Пры передруку спасылка на "Выбар" абавязковая

Рукапісы не вяртаюцца і не рэцэнзуюцца

Газета набрана ў камп'ютэрным цэнтры абласной узбуйненай друкарні імя Камінтэрна (г. Віцебск, вул. Шчарбакова-Набярэжная, 6)

Выдаецца з кастрычніка 1991 г.

Выходзіць штотыднёва па чацвяргах

Друк—афсетны
Аб'ём—друк. арк.
Фармат А3
Тыраж—1800 экз.
Кошт 50 рублёў
Падпісана да друку 13.04.94 г. у 16.00